

קובץ

הערות וביאורים

בלסו"ש, חסידות, ובנגלה

תרומה
גליון כ (מ)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שלשים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות וארבעים לבריאה

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

"ומשה נגש אל העפל" ד
חילוק בין המאורע דיתרו ודעשה"ד ה
המ"ע ד"ועשו לי מקדש" ה
קטנים אינם בני מצוה ו
המקדש דלעתיד ז
סוג הדומם במשכן ז

ח ט י ד ו ת

החילוק בין אאע"ה ורע"ק (גליון טז) ח
עצם ופעולת המדות (גליון יט) ט
בענין הנ"ל (גליון הנ"ל) ט
בירור האין בהיש י

נ ג ל ה

נחן מתנות לאביונים ומשלוח מנות במתנה ע"מ
להחזיר . יא

עיר שמסופקים בה עם מוקפת חומה מימות יהושע
לענין קריאת המגילה . יא

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פ' משפטים ש.ז. אות ב' מקשה על רש"י דלכאוף הוא תמוה - דרש"י מפרש (יתרו כ, יח) על הפסוק "ומשה נגש אל הערפל" שזהו לפניו משלש מחנות (חשך, ענן וערפל) ואינו מפרש שם איך נכנס לתוך הערפל (אלא עד שמגיע לסוף פ' משפטים ששם מבאר שהקב"ה עשה לו שביל)?

ובהערה 11 מוסיף שג"כ קשה בפרשתנו על הפסוק ונגש משה לבדו מפרש"י אל הערפל - ופשיטא שאין לתרץ כהקס"ד בהערה לפנ"ז (שבהע' 10 שולל, למה אין לתרץ - (לפי דעה הא') דהמאורע ד"ומשה נגש אל הערפל" הוא אינו המאורע שבסוף פ' משפטים ולכן אין רש"י מפרשו שם כמו שמצינו בכו"כ פרטים ע"ד ההכנה למ"ת וכו' שנאמר דוקא בפרשתנו - כיון וכו' (עיי"ש), ופשיטא שכאן א"א לתרץ כן) כיון "שהרי מדובר שם בד' סיון, כפרש"י שם לפנ"ז (וצ"ע ברא"ם שם) (וה"ויבא משה בתוך הענן" הי' או בר"ח לפי דעה הא' או הו' ימים לאחר מ"ת, ועכ"פ לא בד' בסיון).

וצלה"ב מהו הכוונה בה"צ"ע ברא"ם שם דברא"ם (כד, ב) כתוב, וז"ל: ונגש משה לבדו אל ה' אל הערפל. כדכתיב בפ' יתרו ויעמוד העם מרחוק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים. עכ"ל. דהנה בהשקפה ראשונה הי' אפשר לבאר הצ"ע דאיר הרא"ם מקשר המאורע דד' סיון (ונגש משה לבדו) עם מאורע ד"ומשה נגש אל הערפל", כיון ד"ומשה נגש אל הערפל" הי' בר"ח, אבל צ"ב למה אין לבאר הרא"ם באופן אחר קצת, ע"ד שממשיך בהע' 11 וז"ל שם: ואף שאין מפורש שם שנכנס בתוך הערפל כבפירושו בס"פ יתרו, מובן הוא שכן היא הכוונה גם בפירושו בפרשתנו, מכיון שכבר פי' כן בפ' יתרו" עכ"ל. ושזהו כוונת הרא"ם דרש"י אינו צריך לפרש כאן מהו "ונגש משה לבדו - אל הערפל" (אם בתוך או עד) כיון דכבר מפרש כן בפ' יתרו (כדכתיב), ואינו מקשר המאורעות.

וי"ל דבאמת אין לפרש כן בהרא"ם, כיון דאם הי' כוונתו בכך הי' צריך להעתיק רק המלות "אל הערפל". כדכתיב בפרשת יתרו (ומשה נגש) אל הערפל", ומכיון שמעתיק ומשה נגש לבדו אל ה' אל הערפל. כדכתב בפ' יתרו ויעמוד העם מרחוק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים משמע שרוצה לקשר המאורעות (ושזהו מאורע אחד), כיון דה"ו ומשה נגש לבדו", הוא כדכתיב בפרשת יתרו ויעמוד העם מרחוק ומשה נגש... ולפי"ז צ"ע דהרי כאן הוא בד' וכאן הוא בר"ח סיון.

שניאור זלמן משה
דריזין

ב. בלקו"ש פ' יתרו ש.ז. מבאר למה בתחלה לא רצה משה רבנו לעשות כמ"ש יתרו ודוקא יתרו חידש הסברא ומבאר באות ב' אשר עד"ז הי' גם בעשה"ד השקו"ט בן בנ"י ומשה רבינו, ומבאר בהשיחה איך שב' מאורעות אלו שניהם ענין אחד הוא.

וצ"ל מה שמצינו כמה שינויים בין המאורע של יתרו והמאורע של עשה"ד:

והנה בהמאורע של עשה"ד טענו בנ"י שהם רוצים שמשה רבינו ימסור להם ע"ה משום שהיו רוצים ליקבל התורה במעמד ומצבם כמו שהם כלי עליהן אל דרגת משה, והקב"ה הסכים להם כדי שהתורה יקבל בפנימיותם.

ולכאורא למה חמד משה רבינו לימסור התורה כמו שהוא קבל מהקב"ה ולא רצה למסור התורה שיקבלו בנ"י בפנימיותם כמו הנ"ל.

ועוד למה לא טענו בנ"י שהם רוצים התורה במעמד ומצבם כמו שטענו בהמאורע של עשרת הדברות.

ועוד צ"ל דהנה הקב"ה הסכים לדעת יתרו רק בנוגע לפועל אבל לא לסברתו וצ"ל למה לא הסכים לסברתו שהתורה צריך בנ"י לקבל במעמד ומצבם כמו שהסכים בהמאורע של עשרת הדברות.

ועוד מהי ההפלאה של יתרו שיתר פ' בתורה והלא הקב"ה הסכים רק בנוגע לפועל אבל לא בענין.

ומובן מכ"ז אשר מאורעות אלו אף שבכללות ענין א' הוא יש חילוק ביניהם בענינם, וכן מובן ממש"כ בהשיחה אות ב' אשר הסיפור של יתרו "איז ענלעך צו דעם וואס מ'געפינט פריער - גלייך נאך עשה"ד (לוחות הראשונות), ותיבת ענלעך מודגשת היא ז.א. שרק דומה בכללות וצ"ל מהו החילוק ביניהם.

דוד אבא מאצקין

ג. בלקו"ש חי"א פ' תרומה (ב) מסביר בארוכה שיטת הרמב"ם דהמ"ע ד"ו עשו לי מקדש" הוא לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו קרבנות, דזה כולל ג"כ עשיית הכלים שבמקדש, דגם זה הוא חלק בהמ"ע להיות הבית מוכן לקרבנות, ובהערה 40 מביא דהמנחת חינוך מצוה צ"ה סב"ל דלשיטת הרמב"ם אין עשיית הכלים בכלל מצוה זו, אלא שמביא שם ג' ראיות דאינו כן, והרמב"ן חולק על הרמב"ם עיי"ש בארוכה.

ועי' ערוך לנר סוכה מא, א שמאריך שם לתרץ קוש'

רש"י ותוס' שם - דאין אמרינן מהרה יבנה ביהמ"ק, דיבנה בלילה, הרי מבואר בשבועות טו, ב דאין בנין ביהמ"ק בלילה דאמר אביי, מנין שאין בנין ביהמ"ק בלילה שנאמר (במדבר ט) וביום הקים את המשכן, ביום מקימו, בלילה אין מקימו - וכתב שם בתוך דבריו וז"ל: דהא דאין בנין ביהמ"ק בלילה, יליף בשבועות מ"ביום הקים את המשכן", והנה זה פשיטא דכלי המשכן אינם בכלל משכן סתם, דהא בכל מקום נאמר בכתוב "את המשכן ואת כליו" והשתא כלי המשכן לכאן מותר לעשות בלילה עכ"ל.

ולהנ"ל הי' נראה לומר דזה תלוי בפלוגתא הנ"ל אי עשיית הכלים הוה בגדר המצוה דמקדש או לא, דלשיטת הרמב"ם מסתבר לומר דאין לחלק ביניהם, כיון דהוא מצוה אחת, אבל אי לא נכלל בהמצוה שבמקדש שוב ליכא לימוד דצריך ביום דוקא.

ומה שהוכיח בערוך לנר דכל מקום שנאמר משכן אין כליו בכלל, יש לומר לכאן דאין זה ראי', דהרי כתוב ג"כ (שמות לד, יא) "את המשכן את אהליו ואת מכסהו, את קרסיו וגו'" ועד"ז שם (לט, לג) "ויביאו את המשכן אל משה את האהל ואת כל כליו קרסיו וגו'" הרי דאין הוכחה מזה, דאפ"ל דמ"מ כשכתוב את המשכן סתם אפ"ל דגם הכלים בכלל, וא"כ שוב י"ל כנ"ל דלשיטת הרמב"ם גם הכלים אין עושים בלילה.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ד. בלקו"ש ח"ד ע' 1249 כתב וז"ל: הא דקטנים אינם בני מצוה, לכאן יל"פ בשני אופנים: א) דאין התומ"צ שייכים אליהם, כי לגדולים דוקא ניתנו. ב) לכל ישראל ניתנו התומ"צ, אלא דקטנים אינם בני חיוב ועונש, דלא בני דעה נינהו, ונפק"מ בין שני האופנים: לפי' הא' אין הקטן (דוקא, כי לגדולים הוזהרו בכ"מ על הקטנים) עובר עבירה בעשותו אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה, כי אי"ז שייך אליו כלל, והיתר הוא, ובמילא אין כאן תשובה וכפרה, משא"כ לפי' השני, עכ"ל.

וי"ל בדרך אפשר שבזה תלוי פלוגתת רש"י ותוס' בקידושין י, א ובסנהדרין סו, ב בהפי' ד"ומתו גם שניהם" עד שיהיו שניהם שווים, דרש"י מפרש כפשוטו, דדוקא אם שניהם בני עונשים בפועל, למעוטי גדול הבא על קטנה, משא"כ התוס' חולק ומפרש דבזה לכו"ע חייב, ושניהם שווים היינו שיהיו חייבים בעונש אחד, ולמעוטי כגון בא על קטנה המאורסה לר"מ דנערה ולא קטנה במשמע, דהוא פטור

- לגמרי -

לגמרי גם מחנק, כיון דאם היא היתה גדולה היתה בסקילה, א"כ אין לחייבו חנק, דאי"ז שניהם שווים.

ואפ"ל דרש"י סב"ל כאופן הא' דקטנה אינה בגדר עבירה כלל, והוה היתר, וא"כ אי אפשר לדון כאן שיש חיוב סקילה "בכח" באם היתה גדולה, דבעצם אין כאן גדר עונש כלל, ואי אפשר לומר בזה דאין שניהם שווים, לכן מוכרח לפרש כנ"ל דבעינן שתהי' בת עונשין בפועל, אבל התוס' סב"ל כאופן הב' דבאמת יש כאן מעשה עבירה, ו"בכח" יש כאן חיוב סקילה, ולכן אם יתחייב בחנק אי"ז שניהם שווים, ועי' בלקו"ש פ' בהעלותך תשל"ז ובהערה 70 בשיטת רש"י ותוס'. ועי' בקו"ש אות פ"א שמביא מ"ש רש"י בסנהדרין, ועפי"ז יומתק דרש"י לשיטתו קאי.

הנ"ל

ה. בלקו"ש חי"א פ' משפטים הערה 61 כתב וז"ל: ועפ"ז יש לתווכ' ב' הדיעות במאמרי חז"ל בנוגע למקדש דלעתיד: ראה תנחומא ס"פ פקודי, זח"א כח, א. רש"י ותוס' סוכה מא, סע"א שהבנין דלעתיד יתגלה מן השמים (בנוי ומשוכלל), אבל ברמב"ם הל' מלכים (רפי"א ובסופו - עפ"י ירושלמי מגילה פ"א הי"ג ועוד) שמשיח יבנה ביהמ"ק... וע"פ הנ"ל י"ל שהביהמ"ק ירד מן השמים אבל הדלתות "שערי" ש"טבעו בארץ" (שהן היו בידי אדם) יעלו ויתגלו ויעמידום במקומם, והמעמיד דלתות נחשב כאילו בנאו כולו... עכ"ל.

ולכאו' נראה דאין הפי' דזהו ג"כ ביאור לפי שיטת הרמב"ם גופא, דהרי הוא כתב בהקדמתו בפיה"מ וז"ל: והביא אחר תמיד מדות ואין בו ענין אחר אלא ספור שהוא זוכר מדת המקדש וצורתו ובנינו וכל ענינו, והתועלת שיש בענין ההוא כי כשיבנה במהרה בימינו יש לשמור ולעשות התבנית ההוא וכו' עכ"ל, דמשמע מזה שמשיח יבנה כל הביהמ"ק, וכן מזה גופא שהרמב"ם ביד החזקה הביא כל דיני בית המקדש צורתו ובנינו וכו' מזה מוכח ג"כ דכל בנין העתיד יהי' ע"י אדם, כי לא הביא דינים מה שכבר היו ולא יהיו עוד כידוע (וענין זה הוזכר אשתקד בהתוועדות), ולכן הי' נראה לכאו' שזהו ביאור רק בהדיעות שבמאמרי רז"ל, ובנוגע להרמב"ם גופא ראה בחלק י"ג ע' 84 דלא זכו נבנה ע"י בני אדם, זכו - ע"י הקב"ה עיי"ש, ואכתי צ"ב.

הנ"ל

ו. בלקו"ש ח"ו ע' 18 אומר וז"ל: "דער אמת איז דאך אבער, אז אויך דער סוג הדומם איז געווען א טייל פון משכן: דער קרקע המשכן איז געווען פון עפר, און פונקט

ווי אין משכן בכלל, אזוי אויך דארט, אין דעם קרקע המשכן, האט זיך אויפגעטאן דער "ושכנתי בתוכם" - ווי פארשטאנדיק אויך פון דעם פסק דין "ומן העפר אשר יהי בקרקע המשכן יקח הכהן", עכ"ל.

ולכאוף צ"ל למה אינו מביא מרש"י (יתרו כ, כא) ד"ה מזבח אדמה... ד"א שהי' ממלא את חלל מזבח הנחשת אדמה בשעת חנייתו.

ועוד יותר - הרי כו"ב דברים במשכן היו מזהב וכסף ונחשת, שגם הם בסוג הדומם.

משה מנחם מענדל
איידעלמאן

ח ס י ד ו ת

ז. בנוגע למש"כ בקובץ שיצא לכבוד יו"ד שבט על המאמר ד"ה באתי לגני תשי"ז החילוק שבין א"א ורע"ק, דר"ע הי' עבודתו בבחי' דנכנס בשלום ויצא בשלום שהוא התנועה דרצוא ושוב, דתנועה זו דרצוא מורה שהוא עומד בכליון וחשוקה לצאת מהעולם אלא שהוא מתגבר על עצמו (מציאותו) ומתאפק שלא יהי' כמו שהי' בפועל מש אצל נדב ואביהוא מצד שאי"ז הכוונה העליונה, שזהו התנועה דשוב, וכך חוזר חלילה. שזהו בכללות העבודה דאתכפיא דכל מציאות הרע ישנו אצלו ובכל תקפו אלא שאינו מתפשט מצד התגברות הטוב.

משא"כ א"א הנה כפי שמשמע מהשיחות שעבודתו היתה למעלה מהרצוא ושוב, דהרי העבודה שבאופן דרצו"ש הוא ע"ד כללות הענין דאתכפיא שהוא בבחי' מציאות משא"כ א"א עבודתו היתה באופן ד"לא חשב כלל אודות עצמו" שזהו ע"ד העבודה דאתהפכא שאינו מציאות כלל לעצמו.

הנה יש להעיר לזה מתו"א פ' יתרו וז"ל: אך הנה מעלת אברהם יתה הלך ונסוע הנגבה שנעשה בחי' מרכבה לבחי' נגבה, ועד שנעשה מרכבה הי' תמיד בבחי' הלך ונסוע דהיינו בחי' רצוא ושוב דרך דגבי חיות המרכבה כתיב והחיות רצוא ושוב, ומדריגת אברהם היתה למעלה מהם

- נקרא -

נקרא בשם הלוח ונסוע) ע"כ... וכך היתה מעלת אאע"ה הלוח ונסוע תמיד בבחי' רצוא ושוב... עד שנעשה מרכבה, עכ"ל.

דמזה יש להעיר וגם להוכיח למש"כ: יש להעיר דאולם גם אצל א"א הי' העבודה דרצוא ושוב אלא שזה הי' בתחילת העבודה.

ויש להוכיח למש"כ מזה דאומר דאח"כ נעשה בחי' מרכבה למעלה מבחי' רצו"ש. ובמילא מובן דצ"ל דהמדובר בלקו"ש ח"ג פ' אחרי הערה 14 ובכ"מ במדריגת א"א "דלא חשב כלל אודות עצמו" הרי"ז כשנעשה כבר בחי' מרכבה.

מנחם מענדל רסקין

ח. בהמשך למ"ש בגליון הקודם במ"ש בד"ה פקדת הארץ וגו' שהמדות שייכים אל הזולת והיינו רק פעולת המדות דעצם המדות הרי שייכים גם בלא זולת ואיך זה יתאים עמ"ש בד"ה נר חנוכה תרס"ו, וגם עצם מהות המדה שיהא אהבה עד"מ היא דוקא כשיש דבר הזולת מה שיאהב אזי נתעורר במדת האהבה אבל כשלא יש דבר הזולת אינו מתעורר באהבה כלל.

וי"ל ע"פ המבואר בד"ה תקעו תרפ"ח. הנה עצם המדה שייכת גם כשלא יש זולת עם מי שיהי' השפעת ופעולת המדה וכמו מי שהוא נדיב לב בסבעו ענין הנדיבות הוא שאם הי' צריך איזה אדם לקבל שפע הימנו ישפיע לו חסד רב ובעין יפה ובהרגש זה ודק וטעם הדבר הוא לפי שעצם המדה ישנה במהותה גם כשאין למי להשפיע ועל מי להתחסד ולא זו בלבד דעצם המדה שייכת גם כשלא יש זולת אלא דגם התעוררות המדה שייכת ג"כ בלא זולת וע"ד איתא ג"כ בד"ה וביום השמיני וגו' תש"ח,

ולפי"ז י"ל דמה שכתוב בד"ה פקדת הנ"ל דעצם המדה שייכים בלא זולת היינו הגם שאין הזולת נמצא כאן אבל מצייר בדעתו שאם איזה אדם צריך לקבל שפע הימנו ישפיע לו חסד רב וכו' אבל בד"ה נר חנוכה תרס"ו מדובר שאינו מצייר בדעתו שיש זולת ואז א"א להיות מדה כלל.

שמואל פערזנער

ט. בגליון יט (לט) ע' י"ב מקשה ה"פ. ש.פ. דבד"ה פקדת הארץ רנ"ט מחלק בין פעולת המדה לעצם המדה, דרק פעולות המדה שייכים אל הזולת, וא"א בלא זולת, משא"כ עצם המדות שייכים גם בלא זולת, ובד"ה נ"ח תרס"ו (ע' קי"ב) אומר דגם עצם מהות המדה היא דוקא כשיש דבר הזולת, דאז מתעורר בהמדה, אבל כשלא יש דבר הזולת אינו מתעורר.

ואפשר דהפי' בזה הוא (וכן נראה מהלשון במאמרים

- הנ"ל) -

הנ"ל) דמה שאומר ברנ"ט דעצם המדות שייכים גם בלא זולת, הפי' הוא, דהזולת הוא במציאות, ועד"מ באברהם שנתעורר במדת החסד אפי' כשלא הי' עם מי להתחסד, אבל הזולת הרי נמצא באיזה מקום שהוא, ולכן שייך עצם המדה גם כשלא יכול להתחסד בפועל.

משא"כ בתרס"ו המדובר הוא דעצם מהות המדה היא דוקא כשיש דבר הזולת, היינו דישנו במציאות דבר הזולת (באיזה מקום שהוא) ואז שייך שיתעורר בהמדה, אבל כשלא יש דבר הזולת, הרי א"א שיתעורר לזה, שהרי אין על מה להתעורר*.

וכמו שאומר הלשון (במאמרים הנ"ל) ברנ"ט: "דעצם המדה א"א בלא זולת", אבל הזולת הרי ישנו, משא"כ בתרס"ו "וגם עצם מהות המדה שהיא האהבה עד"מ הוא דוקא כשיש דבר הזולת מי שיאהב אז נתעורר במדת האהבה, אבל כשלא יש דבר הזולת אינו מתעורר באהבה כלל".

ומה שרצה לתרץ שם (בגליון הנ"ל), הרי כמו שכתב דזהו דוחק, ואין משמע כלל לחלק כמש"כ.

משה מנחם מענדל
איידעלמאן

יוד. בספה"מ באתי לגני ע' נד התקשו רבים בפי' הביאור שם בענין תהו ותיקון.

וראה מ"ש בד"ה ובחדש השביעי תרנ"ד ע' ב: אמנם יש מדרי' ג' והוא כאשר יורד מבחי' האין העצמי הנ"ל לברר ולהפוך לבחי' היש שנתהווה מאין לעשות ג"כ בבחי' אין ממש כמו קודם שנמשך השפע מאין ליש כו' והן ב' מדרי' דיעקב דכתי' בי' (בפ' ויגש) יעקב יעקב דפי' הא' כמו שהוא בבחי' האין העצמי בבחי' העלם העצמי ממש כמו שהוא כנ"ל, והב' יעקב ל' יבקע כאשר בחי' האין העצמי בוקע לבחי' האין והעלם דיש ובא לברר ולהפוך את היש ולהביאו ג"כ לבחי' האין האמיתי הנ"ל וזהו"ע יעקב

- יו"ד -

(*) ואין להקשות א"כ אין הפרש בין שכל ומדות דהלא גם שכל אא"ל אא"כ יש זולת - ז.א. מושכל בעולם - ואם אין מושכל - זולת בעולם אא"ל השכלה? אי"ז קושי' כי מה שמבואר ההפרש בין שכל ומדות שלמדות צ"ל זולת משא"כ לשכל הכוונה בזה הוא, שצ"ל זולת על מי להשפיע המדות משא"כ בשכל אצ"ל זולת למי להשפיע המושכל, ובזה שפיר יש לחלק בין מדות לשכל, שמדות שגם עצם התעוררות המדה אא"ל אא"כ יש מציאות בעולם שעליו אפשר להשפיע

יו"ד עקב שהוא בא אחר היש לבררו ולהפכו כו', ועפי"ז יובן ענין תהו ותיקון כמו שהן בשרשן דבחי' התהו שרשו מבחי' הצמצום והחשך דהיינו העלם והסתר האור כנ"ל שבא לברר ולהפוך את היש וא"כ ה"ה בא לאחר התהוות היש להפכו להיות ג"כ בבחי' אין כו', וזהו שבתולדה תהו קדם לתיקון, אמנם באמת התיקון קדם לתהו, שהרי האור הזה דתיקון הוא מה שבחי' האין העצמי שלפה"צ בא לאחר הצמצום, וא"כ ה"ה קדום מבחי' התהו שה"ה בחי' האור שלפה"צ כו'. עכ"ל. שעפ"ז מובן בפשטות הביאור שם.

המערכת

נגלה

יא. נסתפק הפמ"ג במטבצות זהב סי' תרצ"ד ס"קא. אם יוצא מתנות לאביונים אם נתן ע"מ להחזיר. אבל במשלוח מנות פשוט לי' דבכה"ג לא יצא. ואינני מבין החילוק למה פשוט יותר במשלוח מנות ממתנות לאביונים?

*

יב. הר"ן במגילה (ו, ב) כתב שבעיר שמסופקים בה אם היא מוקפת חומה מימות יהושע בן נון שיקראו המגילה בי"ד מטעם שרוב עיירות אינן מוקפות חומה מימות יהושע בן נון. וצ"ע דהרי קיימ"ל (כתובות טו, ב) דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ולא אזלינן בתר רוב. והלא העיר היא קבוע?

ח.י.ר.

תלמיד בישיבה

מדות משא"כ שכל שיין בלעדי זאת שישכיל שכל לעצמו אפי' אין למי להשפיע ההשכלה, ע"ד אם הי' רק דומם בעולם הרי אפשר להשכילו אודות הדומם אבל מדות אא"ל בלי אדם או בע"ח שיכול להשפיע להם.

המערכת

לע"נ

הו"ח אי"א מוהר"ר יעקב ב"ר דוד ז"ל
נפטר ה' אדר שני תשכ"ב

*

נדפס ע"י

בנו הלל ומשפחתו שי' לוינזון

כתובת המערכת :

הערות וביאורי 417 Troy Ave. Brooklyn, N.Y. 11213 U. S. A.
